

Рогозіна О.В.,
канд. пед. наук, доцент
Бердянський ДПУ

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА ТЕХНОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

В статье рассматриваются проблемы формирования творческих способностей студентов при изучении педагогических дисциплин на технологическом факультете.

In article opportunities of formation of creative abilities of students are shown during teaching pedagogical disciplines on technologists by the check faculty.

В епоху глобальних змін складність і неоднозначність процесів, що відбуваються у суспільстві, їх різноманітна спрямованість з особливою гостротою ставлять перед кожною людиною проблему вибору і самовизначення в особистих цінностях, культурі, місця в суспільному житті і професії. За цих умов освіта стає одним з найважливіших чинників прогресу і вчитель як носій загальнолюдських і суспільних цінностей, як творець особистості і транслятор надбань культури минулого в майбутнє через освіту підростаючого покоління, привертає особливу увагу суспільства, науковців і практиків. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні підкреслюється, що головною запорукою успішного виконання місії освіти стає якість підготовки вчителя, його здібність до саморозвитку і самореалізації у професійній діяльності, до продуктивної творчої діяльності в контексті надбань вітчизняної і світової культури. Національне відродження

України, інтеграція її у світове товариство вимагають створення нової системи освіти, спрямованої на формування творчої особистості. Зростаюча потреба суспільства в людях, здатних творчо підходити до любых змін, нетрадиційно і якісно вирішувати відповідні проблеми, зумовлена необхідністю підготовки людей до життя у швидко змінних умовах. Становлення творчої особистості є одним із основних завдань сучасного навчання.

У Законі України „Про освіту” та „Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті” зазначається, що головна мета шкільної освіти полягає у створенні можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формуванні творчого потенціалу нації.

Стратегія сучасної освіти містить в собі представлення можливості всім тим, хто навчається проявити свої таланти і творчий потенціал. Ці позиції відповідають сучасним гуманістичним тенденціям розвитку вітчизняної школи, для котрої характерною рисою є орієнтація педагогів на особистісні можливості учнів, їх неперервне вдосконалення.

Проблемі творчого розвитку учнів присвячені роботи Ю.О. Грибова, Т.М. Давиденко, Б.І. Коротяєва, А.О. Лука, Б.П. Нікітіна, Б.Г. Яновського, в котрих акцентується увага на таких аспектах проблеми, як визначення засобів підвищення продуктивності творчої діяльності учнів та організації їх спільної творчої діяльності. В роботах інших вітчизняних психологів та педагогів Г.О. Балла, М.І. Махмутова, Т.І. Шамової розглядаються питання організації творчої діяльності учнів за допомогою створення проблемних ситуацій. Автори відмічають недостатню теоретичну розробленість проблеми організації творчої діяльності підростаючого покоління. В експериментальних психологічних дослідженнях Р.М. Грановскої, В.М. Дружиніна, Б.Б. Коссова, О.М. Леонтьєва та ін., розглядаються питання розвитку творчих здібностей людини, особливості їх формування в навчальній та поза аудиторній діяльності. Разом з тим, науковці відзначають, що для забезпечення ефективного просування розвитку творчих здібностей у студентів необхідно засвоювати доступні види творчої діяльності.

Основою для визначення особливостей творчої діяльності юнацтва стали роботи Л.С. Виготського, В.В. Давидова, І.П. Підласого, П. Торренса. Науковцями: Г.С. Альтшуллером, В.І. Андрійовим, Т.О. Барішевою, І.Я. Лернером, П.І. Підкасистим, О.В. Хуторським були визначені проблеми організації творчих ситуацій та засобів їх рішення за допомогою

евристичних та алгоритмічних методів.

На сьогоднішній день актуальна проблема пошуку засобів розвитку творчих здібностей, пов'язаних з творчою діяльністю студентів як в колективній, так і в індивідуальній формі навчання є пріоритетною. Питанням індивідуального підходу займалися такі вітчизняні методисти та викладачі як Г.С. Альтшуллер, В.О. Бухвалов, О.О. Гін, М.О. Данилов, В.М. Жуковський, В.П. Кузовлев, О.М. Матюшкин, С.Ю. Ніколаєва, Н.К. Скляренко, Г.В. Терехова, І.Е. Унт та іноземні Д. Малкольм, В. Ріндфляйш та ін. Автори визначили, що впровадження цього принципу відбувається за умов інтенсифікації навчального процесу, яка передбачає перебудову традиційних уявлень про вікові інтелектуальні можливості студентів, пошук резервів їх розумового розвитку. Іntenсифікація спрямовує діяльність вчителя на підвищення долі самостійності в навчанні шляхом організації творчої роботи.

Сучасну ситуацію в теорії та практиці можна охарактеризувати утворившимися суперечностями між:

- потребами суспільства в творчо активних людях, здатних систематично, послідовно і якісно вирішувати проблеми, та недостатністю розроблених педагогічних засобів та умов, що підвищують ефективність процесу організації творчої діяльності особистості;
- підвищенням вимог до рівня знань, якими повинен володіти майбутній фахівець, готовністю до їх перетворень і існуючою організацією навчального процесу вищої школи, що не забезпечує достатній рівень творчих здібностей студентів;
- необхідністю об'єктивної оцінки творчої діяльності студентів та недостатньою розробленістю педагогічного інструментарію для оцінювання результатів їх творчої діяльності [1].

На основі визначених суперечностей, аналізу психолого-педагогічної літератури, а також в результаті вивчення досвіду роботи вищої школи була сформована проблема дослідження, що укладається в теоретичному осмисленні педагогічних умов, що забезпечують достатній рівень розвитку творчих здібностей в навчальному процесі вищої школи.

На заняттях з педагогіки на технологічному факультеті ми використовуємо конкретні ситуації, які моделюють типові ситуації реального спілкування на уроках технології. Запропоновані педагогічні ситуації відображають шкільний педагогічний процес. Теми педагогічних

ситуацій конкретизовані і мають особистісно спрямований напрям , наприклад:

”Організація виставки”, „Заочна екскурсія до майстерні „Петриківський розпис”, „Бесіда за круглим столом – прекрасне поряд з нами”, „ Батьківські збори”, „ Мій клас”, „Конфліктна ситуація”, „ Бесіда з активом класу” та ін. Обговорення будь-якої теми потребує розвитку творчих здібностей [2]. В основу нашого дослідження було покладено систему завдань з підготовки майбутнього вчителя до творчої діяльності з учнями й методику проведення, яка ґрунтується на принципах рольової перспективи й моделювання професійних ситуацій. Ми використовували:

1) ігрову діяльність (сюжетно-рольові ігри, ділові ігри, рольові ситуації і т.д.);

2) комунікативну діяльність (діалоги, диспути, навчальні дискусії, комунікативні тренінги та ін.);

3) переконструювання навчального матеріалу;

4) діяльність моделювання, під чим розуміють процес побудови предбачуваного прообразу певного об'єкта з розкриттям його основних властивостей і відношень.

Рольова перспектива забезпечує рефлексивні процеси в ході здійснення різних видів діяльності і слугує механізмом аналізу, комунікації і перебудови стилю діяльності студента. Участь у діяльності, побудованій на принципах рольової перспективи і моделювання професійних ситуацій у вузівському навчанні, програвання різних ролей, які розкривають специфіку педагогічної праці, надають кожному студентові можливість проявити самостійність, активність, творчість.

Використання різних видів завдань, вправ з урахуванням можливостей студентів і характеру їх ставлення до обраної професії сприяло якісній перебудові мотиваційної сфери, закріпленню позитивного ставлення майбутніх педагогів до творчої діяльності.

Аналіз ефективності реалізації системи творчих ситуацій та завдань за умов її функціонування дозволив зафіксувати позитивні кількісні та якісні зміни рівня творчих здібностей студентів.

Після впровадження творчих завдань за заняттях з педагогіки показники розвитку творчих здібностей покращилися, дуже низький рівень зовсім відсутній, а показник високого покращився майже на 50% , середній рівень підвищився з 18,75% до 40,6%. Після експериментальний зріз показав,

що у студентів підвищився рівень показників володіння педагогічною теорією: низький рівень до експерименту складав 43,75% студентів, після експерименту показник зменшився майже на 40%, а саме складає 6,25%.

Результати анкетування показали, що застосування творчих ситуацій, вправ, задач студенти стали краще відноситись до вивчення педагогіки, після експерименту 95% студентів визнали, що в них підвищилася мотивація до вивчення педагогіки, методики викладання технології, з'явився інтерес до матеріалу, що вивчається. Це зумовило появу вищих показників активності на заняттях з педагогіки.

Студенти жваво приймали участь у запропонованій роботі, виражали зацікавленість, швидко виконували завдання, активно приймали участь в бесідах, диспутах та іграх.

Таким чином, отримані результати дають підставу для висновку, що поставлена мета – розробити систему творчих завдань, що орієнтовані на підвищення творчих здібностей студентів досягнена, припущення про ефективність формування творчих здібностей засобами творчих ситуацій та завдань доведена.

Проведене дослідження показало значення впровадження його результатів в практику сучасної вищої школи, але не вичерпує змісту проблеми, що вивчається. На наш погляд чим більше типів педагогічних ситуацій буде розглянуто в ході підготовки майбутніх викладачів технології, тим більше ймовірність, що молоді фахівці на своїх робочих місцях зможуть самостійно справитись з будь-якою реально виниклою педагогічною ситуацією.

Список використаних джерел

1. Лихачов Б.Т. Педагогика : Курс лекций : Учеб. Пособие дл студентов педагог. учеб. заведений и слушателей ИПК и ФПК.- ; изд., перераб. и допол. - Юрайт ,2000.-523 с.
2. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика: Учебник для вузов .- Спб.: Питер , 2001. – 304 с.
3. Рубинштейн С.Л. Принципы творческой самодеятельности (К философским основам современной педагогики) // Вопросы психологии. – 1986.-№4.–С.101-108.

4. Сисоєва С.О. Теоретичні і методичні основи підготовки вчителя до формування творчої особистості учнів: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук 13.00.04 / ІПППО АПН України. – К., 1997. – 35 с.